

Història de l'Art Antic i Medieval

Codi: 100025

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502758 Humanitats	OB	2	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Joan Duran Porta

Correu electrònic: Joan.Duran@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

L'assignatura pretén oferir una panoràmica equilibrada i bàsica de la història de l'art, des de les primeres civilitzacions fins a la fi del món medieval. Té la voluntat de proporcionar als estudiants les claus de lectura bàsiques per al coneixement dels criteris i recursos artístics dels diversos períodes estudiats, i per a entendre les diferències i les relacions entre ells. L'estudi se centra en un context fonamentalment mediterrani i europeu, de manera que el nom de l'assignatura, per a ser més precisos, hauria de ser Història de l'art antic i medieval d'Occident.

Competències

- Analitzar críticament la cultura de l'actualitat i les circumstàncies històriques en què s'inscriu.
- Analitzar les normatives legals sobre patrimoni cultural i natural.
- Dissenyar, produir, difondre i comercialitzar un producte cultural.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Utilitzar adequadament els recursos i les metodologies que s'empren en l'estudi de la cultura contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar el marc legal dels drets d'autoria en cinematografia.
2. Aplicar els coneixements sobre idees estètiques i teoria de l'art a l'anàlisi de la imatge cinematogràfica.
3. Contrastar els diferents marcs jurídics aplicables al patrimoni artístic.
4. Dissenyar programes museogràfics o de gestió del patrimoni artístic.
5. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració de l'objecte artístic de l'avantguarda i de les últimes tendències artístiques.
6. Identificar les imatges artístiques situant-les en el seu context cultural.
7. Preparar una proposta d'exposició a partir d'un material proporcionat.

8. Reconstruir el panorama artístic del món contemporani.
9. Relacionar les creacions artístiques de diferents èpoques amb altres fenòmens culturals.

Continguts

PRIMERA PART: L'ANTIGUITAT

1. *Antecedents*: Les arrels orientals i mediterrànies de l'art europeu antic. Pròxim Orient i Egipte com a focus creadors: arguments arquitectònics i plàstic. Abans de Grècia: l'art de les cultures egees (ciclades, Creta, Micenes).
2. *Art grec (s. vi aC-ii aC)*: La civilització grega: història i pautes culturals. El mite com a fonament iconogràfic. La Grècia arcaica i la creació del model arquitectònic. La ceràmica pintada. Escultura: la progressió naturalista. L'època clàssica: arquitectura religiosa i escultura monumental. L'hel·lenisme: tendències monumentals dels segles iii-ii aC.
3. *Art romà (s. iii aC-iii dC)*: Precedents: l'art etrusc i la importància de l'hel·lenisme com a substrat. Arquitectura monumental i domèstica durant la República. El retrat com a paradigma intencional. Una visió historiogràfica de la pintura romana: els estils pompeians. Art de l'Imperi: l'arquitectura com a expressió política (temples, edificis per a l'oci, arcs honoraris). Evolució de la plàstica fins al segle III.

SEGONA PART: LA TARDOANTIGUITAT I L'ALTA EDAT MITJANA

4. *L'art de l'antiguitat tardana (s. iv-vii)*: Context històric: la fragmentació de l'Imperi. Evolució de l'arquitectura romana: palaus, basíliques. El cristianisme i els nous models de temple. La plàstica: renúncies i replantejaments del naturalisme. La importància del mosaic en la decoració arquitectònica. De Roma a Constantinoble: arquitectura en l'època de Justinià. El valor de les arts de l'objecte (miniatura, eborària, orfebreria).
5. *Una mirada a l'Orient (s. viii-xv)*: Caràcter i romanitat de l'Imperi bizantí. El període iconoclasta i la lluita per les imatges. La plenitud de l'imperi en època macedònica i comnena. Esglésies, monestirs, palaus. La decoració mural: tècniques, iconografia. Arts figuratives: miniatura, pintura d'icones, escultura, orfebreria. Evolució de l'art bizantí en èpoques tardanes. Panorama de l'art islàmic: arquitectura omeia i abbàsida. Especificitats de l'art andalusí: del califat a les taifes. Arts decoratives de l'Islam.
6. *L'art de l'alta Edat Mitjana occidental (s. vi-x)*: El pes de l'herència tardoantiga en l'art dels regnes bàrbars: Hispània visigoda, Itàlia longobarda, Gàl·lia merovíngia. L'imperi Carolingi i la *renovatio* cultural. L'arquitectura carolíngia monumental i els seus valors iconogràfics. Arts plàstiques: miniatura, iveri, orfebreria. Un paral·lel hispànic: l'art de la monarquia asturiana.

TERCERA PART: L'OCCIDENT MEDIEVAL

7. *El romànic (s. xi-xii)*: Significació i orígens del romànic en l'entorn de l'any 1000. El primer romànic: redefinició de l'arquitectura altmedieval i recuperació de la plàstica. Catedrals i monestirs en el romànic ple (ca. 1060-1150). L'escultura decorativa com a llenguatge dominant. Luxe i sumptuositat en l'interior dels temples: pintura mural, mobiliari litúrgic. Les arts de l'objecte (miniatura, orfebreria, teixits) i el paper de les dones artistes. Un esclat final: el romànic tardà i l'estil 1200.
8. *El gòtic (s. xii-xv)*: La definició del gòtic a l'Île-de-France. Les noves catedrals franceses i la seva decoració. Altres models: Itàlia, el món germànic, el gòtic meridional. Les arts del color: miniatura, pintura, vitrall. La crisi del segle xiv i la reformulació del món medieval. El gòtic internacional i l'esclat de les arts sumptuàries (orfebreria, iveris, teixits). Pintura i escultura tardanes: valors del naturalisme.

Metodologia

L'assignatura es fonamenta en la classe magistral, on el discurs s'acompanya de projecció d'imatges en pwp i es basa en l'anàlisi concret de les obres d'art per evocar a partir d'elles les característiques generals de la producció artística de cada període estudiat. Es completarà la formació amb lectures proposades a classe, i

amb l'assistència optativa a exposicions i museus de contingut relacionat amb el temari. La metodologia s'adaptarà a les necessitats d'una possible virtualització parcial o general del curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	40	1,6	
Tipus: Supervisades			
Lectures específiques	10	0,4	
Tutories	5	0,2	
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom	60	2,4	
Recull i anàlisi d'imatges	20	0,8	
Visita a museus o exposicions	5	0,2	

Avaluació

L'assignatura és avaluada a partir de tres proves diferents. Dues d'aquestes proves són exàmens parcials, cadascun dels quals compta un 40% de la nota final. Els exàmens es basen en la identificació visual de diverses obres d'art analitzades a classe, i en la resposta breu a una qüestió teòrica plantejada també al voltant de les imatges. La resta de la nota (un 20%) es basa en l'avaluació d'un treball de caràcter breu, sobre el qual s'informarà a principi de curs. El sistema d'avaluació podrà ser modificat puntualment (els dos exàmens es mantindran) si s'introdueix en l'assignatura un Projecte d'Innovació Docent, relacionat amb estudis de gènere, que s'ha demanat a la UAB.

La recuperació s'entén com a complementària i no com a sistema d'avaluació paral·lel. Hi podran accedir només els estudiants que, justificadament (per malaltia o altres causes), no s'hagin pogut presentar als exàmens durant el curs (seran objecte de recuperació només els exàmens no realitzats). La no presentació injustificada a un examen no donarà dret a recuperació. Com a mesura de gràcia, també podran presentar-se a una recuperació condicionada els alumnes suspesos amb una nota entre el 3'5 i el 4'9. La nota màxima d'aquesta recuperació serà un aprovat (5). S'aplicarà la qualificació de No Avaluable només als estudiants que no es presentin a cap de les activitats d'avaluació previstes.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'Estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Examen parcial	40%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Examen parcial	40%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
Treball	20%	5	0,2	6

Bibliografia

BANGO, Isidro, *Alta Edad Media. De la tradición hispanogoda al románico*, Madrid, 1989

BANGO, Isidro, *El arte románico*, Madrid, 1989

BANGO, Isidro & Concepción ABAD, *Arte medieval I*, Madrid, 1996.

BANGO, Isidro & Gonzalo BORRÁS, *Arte bizantino y Arte del Islam*, Madrid, 1996.

BECKWITH, John, *Arte paleocristiano y bizantino*, Madrid, 1997 (1979).

BENDALA, Manuel & María José LÓPEZ GRANDE, *Arte egipcio y del Próximo Oriente*, Madrid, 1996.

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio & Enrico PARIBENI, *El arte de la Antigüedad clásica*. Grecia, Madrid, 1998.

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio & Mario TORELLI, *El arte de la Antigüedad clásica*. Etruria-Roma, Madrid, 2000.

BOARDMAN, John, *El arte griego*, Barcelona, 1991 (1967).

CAILLET, Jean-Pierre, *L'art carolingien*, París, 2005.

CASTELFRANCHI, Liliana, *Lo splendore nascosto del Medioevo. Arti minore: una storia parallela*, Milà, 2005.

CORTÉS ARRESE, Miguel, *Escenarios del arte bizantino*, Murcia, 2017.

DESCAMPS-LEQUIME, Sophie (dir.), *Peinture et couleur dans le monde grec antique*, París, 2007.

DODWELL, Charles R. *Artes pictóricas en Occidente, 800-1200*, Madrid, 1995 (1993).

ETTINGHAUSEN, Richard & Oleg GRABAR & Marilyn JENKINS-MADINA, *Islamic art and architecture, 650-1250*, New Haven/Londres, 2001.

FRANKFORT, Henry, *Arte y arquitectura del Oriente antiguo*, Madrid, 1982 (1954).

FRANKL, Paul, *Arquitectura gótica*, Madrid, 2002.

GOMBRICH, Ernst H., *Historia de l'art*, 2002 (1950).

GRABAR, Oleg, *La formación del arte islámico*, Madrid, 2000.

KRAUTHEIMER, Richard, *Arquitectura paleocristiana y bizantina*, Madrid, 1984.

LASKO, Peter, *Arte sacro 800-1200*, Madrid, 1999 (1972).

MARTÍNEZ DE LA TORRE, Cruz et al., *Historia del arte antiguo en Egipto y Próximo Oriente*, Madrid, 2009.

McCLENDON, Charles B., *The Origins of Medieval Architecture. Building in Europe 600-900 AD*, New Haven-Londres 2005.

NESS, Lawrence, *Early Medieval Art*, Oxford, 2001 (Oxford History of Art).

POLLIT, Jerome Jordan, *El arte helenístico*, Madrid, 1989 (1986).

PREZIOSI, Donald & Louise A. HITCCOCK, *Aegean Art and Architecture*, Oxford, 1999.

SMITH, William S., *Arte y arquitectura del Antiguo Egipto*, Madrid, 2000.

STALLEY, Roger, *Early Medieval Architecture*, Oxford, 1999.

VERGNOLLE, Élianne, *L'art roman en France*, París, 1994.

WILLIAMSON, Paul, *Escultura gótica, 1140-1300*, Madrid, 2000.

YARZA, Joaquín & Marisa MELERO, *Arte medieval II*, Madrid, 1996.